

CIPRA

SLOVENSKA IZDAJA ISSN 2305-9850

ALPENAODRU

TEMATSKO GLASILO CIPRE

ŠT. 113/2026

Sodelovanje
zaželeno!

Okrepimo participacijo v Alpah

3

Uvodnik

4

Glas za ženske

Kako Claudia Heeb-Fleck krepi enakopravnost

6

Skupaj oblikujmo prihodnost Alp

Zakaj je sodelovanje pomembno

10

Uspešna orodja za soodločanje

Kako se s tem spopadajo mesta in občine

12

Vključujoča doživetja: Gore za vse

Premagovanje predsodkov v pohodništvu

13

»Soustvarjajmo pogoje našega vsakdana«

Intervju s politologinjo in strokovnjakinjo za zdravstvene vede Katharino Crepaz

14

Panorama

Kako lahko sodelujem?

16

»Nobeno poklicno svetovanje ne ponuja vstopa v politiko kot karierne možnosti«

Intervju s Sonjo Jöchtl, soustanoviteljico »Love Politics«

19

Mladi glasovi iz Alp

Kako se mladi vključujejo v lokalno življenje

20

Pravica do preglednosti in sodelovanja

Pritožba zoper OI 2030 v Franciji

22

Od poslušanja do sooblikovanja

Pogoji za uspešen razvoj sosesk

24

Pogled s strani

Odpornost v času podnebne krize

Navdih iz narave

26

Drobtinice

27

Pika na i

28

Iz naslednje številke

Schaan/LI, oktober 2026

Drage bralke in bralci,

ko spremljam novice, časopise, televizijo ali družbena omrežja, pogosto dobim občutek, da vse prepogosto prevlada zakon močnejšega. Najglasnejši posamezniki in najbolj skrajna stališča pogosto določajo ton javne razprave. Brezobzirnost, nasprotovanje in konflikti pritegnejo največ pozornosti. Bolj ko o tem razmišljam in se o tem pogovarjam s sodelavci, prijatelji ter družino, bolj se mi zastavlja vprašanje: ali je to res odraz večine? Ali poslušamo predvsem peščico zelo glasnih posameznikov, medtem ko številne druge preslišimo? Moje osebne izkušnje in številne znanstvene raziskave kažejo drugačno sliko. Ne glede na to, ali pogledamo evolucijsko biologijo, vedenjske vede ali ekonomijo, se sodelovanje pogosto izkaže uspešnejši način reševanja skupnih izzivov kot pa nenehna konfrontacija. Skupnosti ljudi, živali in rastlin, ki temeljijo na sodelovanju, so pogosto odpornejše, njihove odločitve trajnejše, viri uporabljeni bolj premišljeno. Takšen pristop ima praviloma širše in dolgoročnejše koristi. Najglasnejši morda najlažje pritegnejo pozornost, vendar največje premike pogosto ustvarjajo tisti, ki znajo povezovati. Kot usposobljen mediator vem, da sodelovanje ni vedno preprosto. Zahteva čas, znanje, pripravljenost poslušati, pogum za soočanje z različnimi pogledi in predvsem medsebojno zupanje. Klasične oblike političnega sodelovanja, kot so volitve in referendumi, so pomemben del demokracije, vendar same po sebi pogosto ne omogočijo dovolj prostora za poglobljen dialog in vključevanje tistih, ki se javnih razprav sicer redkeje udeležujejo. Sodelovanje je najuspešnej-

še takrat, ko ljudi vključimo v okolje, kjer živijo, delajo in se vsakodnevno srečujejo z izzivi. Prav tam najbolj poznajo svoj prostor in lahko prispevajo dragocene izkušnje, znanje ter ideje. Na loga politike in javne uprave je ustvariti pogoje, v katerih je takšno sodelovanje mogoče – ljudi vključiti že v zgodnjih fazah odločanja, pregledno deliti informacije ter razvijati dostopne in raznolike oblike sodelovanja. To velja tudi za CIPRO. Kdor si prizadeva za sodelovanje, se mora po tem merilu meriti tudi sam. Ni nam vedno uspelo odražati vse širine in raznolikosti družbe – naše dejavnosti so pogosto manj raznolike, kot bi si želeli. Prav zato si za to prizadevamo vsak dan. Sodelovanje in vključevanje namreč nista cilja, ki ju dosežemo enkrat za vselej. Sta procesa, ki zahtevata nenehno pozornost, odprtost za spremembe in pripravljenost na nadaljnji razvoj. Kdaj ste nazadnje sodelovali? Kje ste omogočili drugim, da so sodelovali? Kaj je delovalo? Kaj ne? Vsaka oblika sodelovanja je dragocena, ne glede na to, kako majhna se zdi. O svojih izkušnjah nam lahko pišete na international@cipra.org. »Sodelovanje zaželeno! Okrepimo participacijo v Alpah!« zato ni le naslov te revije, temveč tudi povabilo vsem nam: da še naprej razmišljamo o sodelovanju, ga širimo ter k njemu pritegnemo še več posameznikov. Naš skupni življenjski prostor, Alpe, je predragocen, da bi njegovo prihodnost prepustili najglasnejšim.

Jakob Dietachmair
Direktor CIPRA International

CIPRA – RAZNOLIKA IN PESTRA ORGANIZACIJA
Mednarodna komisija za varstvo Alp (CIPRA) je nevladna krovna organizacija z nacionalnimi odbori v vseh alpskih državah. Predstavlja več kot sto društev in organizacij iz sedmih alpskih držav. Zavzema se za trajnostni razvoj na območju Alp, ohranjanje naravne in kulturne dediščine ter regionalne raznovrstnosti; prizadeva si za reševanje skupnih problemov v alpskem prostoru.

Izhaja periodično v slovenščini, nemščini, italijanščini in francoščini. Ponatis prispevkov je mogoč s predhodnim dovoljenjem in z navedbo vira. Zaželeno je, da nam pošljete avtorski izvod.

CIPRA INTERNATIONAL
Kirchstrasse 5, LI-9494 Schaan
tel.: +423 237 53 53 e-naslov: international@cipra.org
spletna stran: www.cipra.org

KOLOFON
Založnik: CIPRA International
Uredništvo: Maya Mathias-Seger (odgovorni)
Sodelavci: Caroline Begle, Anna Blanc-Gras, Cristina Dalla Torre, Jakob Dietachmair, Michael Gams, Alma Hummelsberger, Paul Kuncio, Maya Mathias-Seger, Anna Mehrmann, Lauren Mosdale, Alexandra Senn, Sofie Terzer, Giovanni Volpi
Prevodi: Lea Burjan, Reinhold Ferrari, Maria Nievoll
Lektoriranje: Caroline Begle, Manon Wallenberger, Francesco Pastorelli, Katarina Žakelj
Postavitev in oblikovanje: Jenni Kuck
Tisk: Vorarlberger Verlagsanstalt GmbH/A
Celotna naklada: 12.000 izvodov

NAROČILO:
Alpe na odru lahko brezplačno naročite pri CIPRI International: www.cipra.org/alpenaodru, international@cipra.org

Alpe na odru CIPRA International izdaja s podporo Lihtenštajnske države in Aage V. Jensen Charity Foundation.

Fotografije: Mario Marogg (naslovnica, str. 2 zgoraj), Paul Kuncio (str. 2 spodaj), Julian Konrad (str. 3)

» Zavzemanje je zame kot eliksir življenja.

« Claudia Heeb-Fleck

Claudia Heeb-Fleck v Vaduzu (LI) kot udeleženka demonstracije za večjo enakopravnost žensk.

Glas za ženske

Na transparentu piše: »Solidarnost za samoodločanje«. Za njim se 14. junija 2026 po Vaduzu pomika okoli 200 demonstrantov. Pisani sprevod pritegne pozornost, mimoidoči in turisti mu ploskajo. Sredi množice

je Claudia Heeb-Fleck. S kratkimi lasmi in odločnim pogledom za črnimi očali deluje zbrano in samozavestno. Ko protestni pohod doseže Regierungsplatz, 66-letnica vzame mikrofona. Mirno in jasno govori o samoodločanju, zaščiti pred nasiljem in neenakomerni porazdelitvi skrbstvenega dela. To je že tretja feministična stavka, ki jo je soorganizirala. »Naše zahteve so večna tema,« pozneje pove mirno. Vmes je bil sicer uveden plačani starševski dopust, pomemben mejnik za žensko gibanje, vendar številna vprašanja ostajajo odprta. »Zavzemanje je zame kot eliksir življenja. Zahteva veliko energije, a mi tudi veliko daje.« Zavzemanje za enakopravnost se kot rdeča nit vleče skozi njeno življenje. Kot najstnica se je leta 1975 iz Bad Säckingen v Nemčiji preselila v Lihtenštajn. »Mama mi je rekla, da morajo tukaj vsa dekleta nositi krila,« se danes smeje spominja. »Prvi dan sem prišla v šolo v krilu, ki mi je segalo čez kolena, vse druge pa so nosile kavbojke.« Čeprav se je hitro privadila na novo okolje, jo je presenetilo, da ženske še niso imele volilne pravice. Prav to je bil trenutek, ki ga danes opisuje kot svoj prvi politični preblisk.

Med študijem zgodovine v Bernu se je Claudia Heeb-Fleck ukvarjala z ideologijami spolnih vlog 18. stoletja – predstavami, ki so se ohranile vse do danes in ženske omejevale na vloge gospodinje, žena in mater, te pa predstavljale kot njihovo naravno usodo. A te vloge niso vnaprej določene; družba jih lahko spreminja. Spoznanje je močno zaznamovalo njeno delo zgodovinarke in učiteljice. Uvedbo volilne pravice za ženske v Lihtenštajn 1. julija 1984 je spremljala od daleč. Ko se je vrnila, je

Nenasilno, spoštljivo in pravično sobivanje: za to vizijo se kot feministka v Lihtenštajnu zavzema Claudia Heeb-Fleck.

vedela, da se želi angažirati v ženskem gibanju in za enakopravnost. Te odločitve se je držala. Pri pouku je v ospredje postavljala ženske in njihove življenjske razmere ter z učenci in učenkami razpravljala o

družbenih vlogah in enakopravnosti. Leta 2009 je kot nova direktorica svetovalnega centra za ženske infra med drugim vzpostavila programe za migrantke. Kot članica različnih ženskih organizacij je sodelovala pri ustanovitvi Društva za človekove pravice ter se zavzemala za večjo raznolikost v politiki.

V Vaduzu se shod počasi zaključuje. Organizatorji odgovarjajo na vprašanja novinarjev, v središču pozornosti pa je ljudska pobuda, ki jo je Claudia Heeb-Fleck vložila skupaj z drugimi pobudnicami. Zahtevajo, da se prekineitev nosečnosti v prvih treh mesecih ne kaznuje več in da se odpravi prepoved obveščanja za zdravnike. Za razpis referendum je potrebnih 1000 podpisov. Toda liechtensteinski prestolonaslednik je pobudi nasprotoval in napovedal možnost uporabe svoje pravice veta. Claudia Heeb-Fleck je zaradi tega vidno pretresena, vendar ostaja mirna: »S stališča demokracije je sporno, da prestolonaslednik napoveduje veto, še preden se začne zbiranje podpisov in javna razprava.« To je ne bo ustavilo. Njena vztrajnost navdušuje. Po glasovanju namerava svoje politično delovanje nekoliko upočasniti, vendar se temam enakopravnosti verjetno nikoli ne bo povsem odpovedala. »Verjamem, da me bo zavzemanje za enakopravnost spremljalo do konca življenja.« In tako bo Claudia Heeb-Fleck tudi v prihodnje verjetno dvigovala svoj glas – na ulicah in v političnih razpravah. ▲

Maya Mathias-Seger
CIPRA International

Demonstracija na avtocesti Brenner:
30. maja 2026: na tisoče ljudi na protestu proti
vse večjim prometnim obremenitvam.

Skupaj oblikujmo prihodnost Alp

Protesti proti velikim prireditvam, prometnim obremenitvam in onesnaževanju okolja v Alpah imajo jasno sporočilo: številni zahtevajo večjo vključenost pri odločanju o prihodnosti svojega prostora. Participacija zato postaja eno ključnih vprašanj sodobne demokracije, varstva podnebja in pravičnega razvoja alpskih regij.

Februarja 2026 se je med zimskimi olimpijskimi igrami v Milanu in Cortini (Italija) v okviru pobude »Utopiada« na ulice podalo na tisoče ljudi. Opozorili so na socialne in okoljske posledice velikih prireditev v Alpah – od visokih javnih izdatkov in posegov v prostor do vse večjega razkoraka med tistimi, ki sprejemajo odločitve, in ljudmi, ki njihove posledice vsakodnevno občutijo. Le nekaj mesecev pozneje, maja 2026, so potekali množični protesti z blokado avtoceste Brenner, enega najpomembnejših tranzitnih koridorjev v Evropi. Z njimi so znova opozorili na obremenitve, s katerimi se soočajo alpske doline. Naraščajoči tovorni promet prinaša okoljske in zdravstvene posledice, hkrati pa med prebivalci krepi občutek, da so njihove regije obravnavane zgolj kot tranzitni prostor. Ti primeri odpirajo temeljno vprašanje: kdo pravzaprav oblikuje prihodnost alpskih regij?

Kdo sedi za mizo?

Sodelovanje je ena temeljnih vrednot demokracije. Ljudem omogoča, da izrazijo svoje poglede, vplivajo na odločitve, izzevoje ustal-

jene prakse in aktivno soustvarjajo skupno prihodnost. Čeprav so vse alpske države demokratične, to samo po sebi še ne zagotavlja dejanske in smiselne vključenosti prebivalcev v procese odločanja. Mnogi ljudje imajo formalno pravico do glasovanja, vendar se kljub temu pogosto počutijo izključene iz odločitev, ki neposredno vplivajo na njihovo dolino, mesto, življenjski prostor, vodne vire, prometne povezave ali krajino. Takšni konflikti so tudi vprašanja demokracije. Kdo ima dostop do informacij? Kdo sedi za odločevalsko mizo? Čigavo znanje in izkušnje se upoštevajo? In kdo na koncu nosi posledice sprejetih odločitev?

Sodelovanje zahteva pravice

Zlasti pri okoljskih vprašanjih participacija ni zgolj dobrodošla možnost, temveč temeljna pravica. Aarhuška konvencija, sprejeta leta 1998, to pravico opredeljuje skozi tri ključne stebre: ljudje se lahko smiselno vključijo v odločitve le, če imajo dostop do razumljivih in pravočasnih informacij. Na odločitve lahko vplivajo le, če se jih vključi dovolj zgodaj – ne

»
Zlasti pri okoljskih vprašanjih participacija ni zgolj dobrodošla možnost, temveč temeljna pravica.

« Lauren Mosdale

**Skupnostna oskrba: »Suonen«
so zgodovinski vodovodi v kantonu
Valais /CH.**

sameznika – na vprašanje, kako lahko vsak izmed nas zmanjša svoj vpliv na okolje. Ta vidik ostaja pomemben, vendar sam po sebi ni dovolj. Enako pomemben je tudi družbeni in politični odtis: kakšne spremembe lahko dosežejo, kadar se povežejo, organizirajo in skupaj vplivajo na sisteme, ki določajo naše življenjske pogoje? Podnebna nevtralnost, varovanje biotske raznovrstnosti in oblikovanje odpornih skupnosti ne zahtevajo le novih tehnologij in individualnih sprememb, temveč tudi skupno odločanje, pravična pravila in vključujoče procese.

To je še posebej pomembno v Alpah, kjer podnebne spremembe že danes preoblikujejo pokrajino, povečujejo tveganja in vplivajo na vsakdanje življenje. Odločitve o upravljanju voda, energetiki, turizmu, gozdovih, prometu in prostorskem razvoju niso abstraktna politična vprašanja, temveč neposredno določajo prihodnost prebivalcev tega prostora. Brez sodelovanja obstaja nevarnost, da bodo potrebne spremembe prebivalcem vsiljene od zgoraj ali pa bodo koristi in priložnosti prehoda dosegljive predvsem tistim, ki imajo več časa, znanja in dostopa do odločevalskih procesov.

Sodelovanje ima alpske korenine – vendar ni imel vsakdo možnosti sodelovati

Alpski prostor ima dolgo tradicijo skupnega upravljanja virov. Že stoletja so se skupnosti organizirale, da bi s skupnimi pravili zagotavljale preživetje v zahtevnih geografskih razme-

Fotografije: Roland Zumbuehl

Skupna organizacija: Kulturne pobude iz alpskega prostora se bodo konec maja 2026 v Schlandersu (I) povezale v okviru mreže »Alpine Changemaker Network«.

rah in trajnostno upravljale omejene naravne vire. Med takšne primere sodijo namakalni sistemi »Bissen« v švicarskem kantonu Valais, vodne zadruge »Consortages« v dolini Chamonix v Franciji ter sistemi »Usi civici« v italijanskem Trentinu, kjer so se med člane skupnosti razdeljevale pravice do uporabe pašnikov in gozdov. Ti modeli so temeljili na skupnem odločanju, deljeni odgovornosti, dolgoročnem gospodarjenju in pravilih, ki so določala tudi posledice za njihovo kršenje. Vendar teh primerov ne smemo nekritično idealizirati. Ti sistemi niso nastali nujno iz načel enakosti, temveč pogosto iz praktične potrebe po urejanju skupnega življenja. Pojem skupnosti je bil velikokrat omejen: ženske, novi priseljenci, revnejša gospodinjstva ali mlajši člani skupnosti so imeli v mnogih primerih le omejen vpliv ali pa sploh niso imeli formalne vloge pri odločanju. Večja udeležba zato ne pomeni preprostega vračanja k starim oblikam skupnosti. Pomeni, da se iz njih učimo, jih odpiramo in odpravljamo njihove omejitve. Resnično vključujoče sodelovanje se začne z neprijetnimi, a nujnimi vprašanji: Kdo lahko sodeluje? Kdo ima čas za spremljanje razprav in branje dokumentov? Kdo razume jezik institucij? Kdo se počuti dovolj varno, da javno izrazi svoje mnenje? Čigavo znanje se upošteva? Kdo v razpravi manjka?

Pravična priložnost za sodelovanje

Sodelovanje zahteva čas, energijo in dostop do informacij. Potrebujemo čas, da razumemo zapletene teme, preverimo podatke, se

srečamo z drugimi, gradimo zaupanje ter oblikujemo skupne predloge – bodisi na občinski seji, javni razpravi v okviru civilnih pobud. Za tiste, ki živijo pod ekonomskimi pritiski, skrbijo za otroke ali druge družinske člane, premagujejo jezikovne ovire, živijo z invalidnostjo, delajo v negotovih zaposlitvenih razmerah ali nimajo veliko izkušenj z institucijami, je sodelovanje pogosto veliko težje. Zato ni dovolj, da jim formalno omogočimo sodelovanje. Procese je treba oblikovati tako, da imajo vsi resnično možnost sodelovati – ne le tisti, ki že poznajo pravila, postopke in jezik odločanja. Sodelovanje zato ni le zaželeno, temveč nujno. Institucije ga potrebujejo, ker so odločitve kakovostnejše, bolj legitimne in lažje sprejete, kadar nastajajo skupaj z ljudmi, ki jih zadeva. Potrebuje ga tudi civilna družba, saj krepi

solidarnost, spodbuja politično udejstvovanje ter povečuje sposobnost skupnosti, da same soustvarjajo svojo prihodnost. V alpskih regijah, kjer se politične odločitve hitro odrazijo v pokrajini, dolinah in lokalnih skupnostih, je sodelovanje še posebej pomembno. Le z vključevanjem različnih pogledov, znanj in izkušenj se lahko Alpe uspešno prilagodijo spremembam – ne da bi pri tem koga pustile ob strani. ▲

Cristina Dalla Torre

podpredsednica CIPRA International, in
Lauren Mosdale
sodirektorica CIPRA Francija

»
Procese je treba oblikovati tako, da imajo vsi resnično možnost sodelovati.

« Cristina Dalla Torre

Svet za podnebje v Grenoblu (Francija), sestavljen iz naključno izbranih prebivalcev, snuje predloge za bolj trajnostno prihodnost.

Uspešna orodja za soodločanje

Od sprehoda po mestu preko demokratičnega laboratorija do digitalnega portala za javno razpravo: občine in mesta po Alpah iščejo nove načine, kako prebivalce vključiti v oblikovanje prihodnosti svojih skupnosti.

Otroci sedijo v krogu in razpravljajo o podnebjju ter prihodnosti svojega mesta. Mimoidoče na ulicah nagovarjajo plakati, v lokalnem kinu pa se predvaja kratek oglas o »izposojevalnici« – prostoru, kjer si ljudje orodje izposodijo, namesto da bi ga kupili. Mestni trg medtem napolni javna pogostitev iz rešenih živil, ki hkrati opozarja na problem zavržene hrane. Te in številne druge podnebne pobude v švicarskem mestu Thun niso nastale v občinskih pisarnah, temveč iz zamisli prebivalcev in

prebivalcev. Mesto jih je z odprtim razpisom povabilo, naj predlagajo projekte za bolj trajnostno prihodnost, nato pa so skupaj odločali o porabi dela javnih sredstev. V okviru participativnega proračuna v vrednosti 60.000 švicarskih frankov je prispelo 36 projektnih predlogov. Enajst jih je bilo uvrščenih na javno spletno glasovanje, štirje so bili tudi izvedeni. Takšni procesi ne prinašajo le novih idej, temveč krepijo občutek, da lahko prebivalci dejavno vplivajo na razvoj svojega okolja.

Podobne pristope preizkušajo tudi drugod v Alpah. V slovenskih občinah Idrija in Tolmin mladi vsako leto dobijo na voljo lasten proračun, o porabi katerega odločajo sami – za športne dejavnosti, delavnice, prireditve ali druge pobude. Pri tem ne pridobivajo le izkušenj z demo-

kratičnim odločanjem, temveč tudi spoznanje, da njihov glas šteje.

Svet za podnebje: ko prebivalci soustvarjajo rešitve

Sto ljudi sedi za okroglimi mizami. Pred njimi ležijo zapiski, predlogi in skice, po prostoru odmevajo različna mnenja in izkušnje. Več mesecev se srečujejo, poslušajo drug drugega ter skupaj iščejo odgovore na zahtevna vprašanja: kako lahko vsakdanje življenje organiziramo bolj podnebjju prijazno? Katere spremembe so nujne in hkrati družbeno sprejemljive?

Iz teh razprav nastanejo konkretni predlogi: več ekološko pridelane hrane v javnih menzah, manjša uporaba pesticidov v kmetijstvu, podnebjju prijaznejši gradbeni materiali, strožji standardi za novogradnje, boljše kolesarske povezave, več lokalno proizvedene energije in manj odpadkov. Takšen proces je organizirala skupnost občin Grenoble Alpes Métropole, ki povezuje 49 občin s približno 450.000 prebivalci. Naključno izbrani člani podnebnega sveta so ob podpori strokovnjakov iz zna-

nosti, javne uprave, gospodarstva in civilne družbe več mesecev razpravljali o tem, kako lahko regija do leta 2030 občutno zmanjša emisije toplogrednih plinov in do leta 2050 doseže podnebno nevtralnost. Njihovi predlogi segajo od sistemskih sprememb na področju mobilnosti in energije do vsakdanjih potrošniških navad. Del priporočil je bil vključen v politične strategije, druga pa so postala izhodišče za nadaljnje javne razprave in nove odločevalske procese. Podobno pot je ubralo tudi italijansko alpsko mesto Bolzano v sodelovanju z raziskovalno ustanovo Eurac Research. V okviru projekta »KlimaBZ« so se v podnebni skupščini srečali naključno izbrani prebivalci in predstavniki različnih interesnih skupin. Primer kaže, da lahko vključevanje prebivalcev okrepi legitimnost podnebnih odločitev ter jih trdneje zasidra v lokalni skupnosti.

Digitalno soodločanje: demokracija v vsakdanjem življenju

Ženska sedi za kuhinjsko mizo, v roki drži pametni telefon, ob njej se hladi skodelica kave. Med vsakodnevnimi opravki si vzame nekaj minut in odda svoje mnenje: kako naj se preoblikuje osrednji trg v njenem mestu? Kako izboljšati ravnotežje med prometom in kakovostjo bivanja? Tako kot številni drugi prebivalci, tudi ona deli svoje predloge na spletnem portalu za sodelovanje mesta Lindau ob Bodenskem jezeru. Digitalna platforma omogoča lažji dostop do občinskih procesov odločanja in odpira prostor za razpravo tudi tistim, ki se srečanje le redko udeležujejo.

Portal je nastal po intenzivni in deloma čustveni razpravi o načrtovanem parkirnem objektu na trgu Karl-Bever-Platz. Projekt, vreden približno 13 milijonov evrov, naj bi z več sto parkirnimi mesti zmanjšal prometne

V okviru kreativne vaje Sveta za prihodnost v Lindauu (Nemčija) udeleženci skupaj razrešujejo vozel – ne da bi pri tem spregovorili.

Od »fuzzy votinga« do državljanske skupščine

Kako učinkovite so različne oblike sodelovanja in v katerih primerih jih je smiselno uporabiti? To vprašanje je v Baslu raziskoval triletni projekt »Demokratični laboratorij«, v katerem je sodelovalo več kot 3000 ljudi. Raziskovalci so preizkusili različne metode: od »fuzzy votinga«, oziroma niansiranega glasovanja, ki omogoča, da ljudje izrazijo več kot le podporo ali nasprotovanje. (namesto preprostega odgovora »da« ali »ne« lahko pokažejo stopnjo svojega strinjanja, zadržke ali negotovost, kar omogoča bolj celovito razumevanje mnenj skupnosti), do naključno sestavljenih skupin državljanov, ki pripravljajo priporočila za odločanje. Preizkusili so tudi naključno izbrane skupine državljanov, ki pripravljajo priporočila za odločevalce, participativne proračune, pri katerih prebivalci po spletu predlagajo in izbirajo projekte, državljanske skupščine za obravnavo zahtevnejših družbenih vprašanj ter različna digitalna orodja za stalno zbiranje pobud in povratnih informacij.

www.demokratielabor.ch

Dogodek »Jane's Walk« v Churu (Švica) spodbuja prebivalce k skupnemu raziskovanju in doživljanju mesta.

Na podnebni delavnici v Thunu (Švica) se otroci ukvarjajo s problematiko zavržene hrane.

Fotografije: Grenoble Alpes Métropole, Christian Frey, OHNI THUN, Stadt Chur

Vključujoč mladinski tabor organizacije »Via Alpina Youth«, poleti 2025 v Chamonixu (F).

Vključujoča planinska doživetja: gore za vse

Vključenost ne spreminja le življenja oseb z invalidnostjo, vpliva na celotno skupino, meni **Marjeta Čič** iz odbora inPlaninec, ki že 11. leto razvija vključujoče pohodništvo in paraplezanje, kjer skupaj hodijo ljudje z različnimi oblikami invalidnosti in brez njih.

Gore pogosto dojemamo kot prostor svobode, a v resnici niso enako dostopne ali varne za vse. Ovire niso le v terenu, temveč tudi v družbenih predstavah: strah pred drugačnostjo, strah pred invalidi ter dvom, da nekateri ne zmorejo. Prav te predpostavke so večja ovira kot sama pot v hribihi. »Postanem, postane tudi moj spremljevalec. Vdihnem, izdihnem, ponovim. Telo preplavi val kisika, začutim moč in krenem dalje. On pa počasi za menoj. Tako osvobajajoč občutek je, da me ne preganja«, pove Nataša, ki ima vrsto zdravstvenih težav in je oseba z nevrarazličnostjo. To pomeni, da njeni možgani delujejo drugače od družbene norme. Vključevanje pomeni, da imajo vsi ljudje možnost sodelovati v gorskih doživetjih, ne glede na telesne, senzorne ali druge zmožnosti. Ključno ni izključevanje ali ločevanje, temveč prilagoditve, podpora, odprtost za učenje ter skupna izkušnja.

Odpravljanje stereotipov in krepitev empatije

V praksi to pomeni dostopne poti, usposobljen strokovni kader, spremljevalce_ke in vključevanje v aktivnosti, kjer čisto vsak prispeva po svojih zmožnostih. Skupni pohodi zmanjšujejo stereotipe, krepijo empatijo in gradijo zaupanje. Ljudje se učijo sodelovanja,

potrpežljivosti in medsebojne pomoči. Vsak, ki se priključi inkluzijskemu pohodu, odide z njega bogatejši za izkušnjo. Slep udeleženec opiše: »Na pohodu sem prvič začutil, da sem enakovreden del skupine. Strah, da ne bom zmogel, je izginil, ko sem videl, da me skupina podpira.« Kdo vse je inPlaninec? Vsak, ki se pridruži inkluzijskemu pohodu, ne glede na njegovo vlogo. Z besedo inPlaninec zajemamo osebe z invalidnostjo, osebe s posebnimi potrebami in osebe brez invalidnosti – od najmlajših do poznih let. Vsi skupaj tvorimo skupnost inPlaninec. Sodelujemo z društvi, šolami, občinami in prostovoljci, kar omogoča prilagojene planinske izkušnje. Pogosto se izkaže, da gore niso nedostopne zaradi ljudi, temveč zaradi pomanjkanja prilagoditev in razumevanja. Ko se te ovire odstranijo, postanejo Alpe prostor, kjer lahko vsakdo doživi naravo, pripadnost in skupnost. Potrebno je le najti način. Vključujoča gorska doživetja dokazujejo, da je prava moč gora prav v tem, da lahko povezujejo vse. ▲

Marjeta Čič

namestnica predsednika odbora inPlaninec

Skupna pot učenja

Vključevanje ni samoumevno, temveč zahteva zavestno prizadevanje, odprt dialog in pripravljenost, da kritično ovrednotimo ter po potrebi spremenimo ustaljene načine delovanja. Priročnik projekta Erasmus+ Via Alpina Youth združuje izkušnje, razmisleke in praktične usmeritve za spodbujanje večje raznolikosti in vključenosti v gorskih športih ter na alpskih območjih. Obenem poudarja, da vključevanje ni enkraten cilj, temveč stalen proces učenja, sodelovanja in prilagajanja. Bralce spodbuja k ustvarjanju dostopnejših, bolj odprtih in vključujočih doživetij v naravi.

www.cipra.org/sl/via-alpina-youth

CIPRA Podcast: Intervju v angleščini z Marjeto Čič

Fotografije: Maja Kogovšek

SODELOVANJE ZAŽELENO!

ALPENAODRU 113/2026

»Soustvarjajmo pogoje našega vsakdana«

Naj bo to v šoli, na delovnem mestu ali kjer koli drugje: družbeno sodelovanje vpliva na naše zdravje, pravi strokovnjakinja za politologijo in zdravstvene vede **Katharina Crepaz**.

Gospa Crepaz, kako možnost političnega in družbenega soodločanja vpliva na naše zdravje?

Soodločanje je pomemben dejavnik zdravja. Zdravje namreč ne nastaja le v zdravniških ordinacijah in bolnišnicah, temveč predvsem v okoljih, kjer ljudje živijo vsakdanje življenje: kjer delajo, se gibajo, učijo, prejemajo oskrbo, preživljajo prosti čas in gradijo družbene odnose. Svetovna zdravstvena organizacija (WHO) v svojih ugotovitvah o družbenih determinantah zdravja poudarja, da življenjske razmere ter dostop do moči, denarja in virov pogosto pomembneje vplivajo na zdravje ljudi kot genetski dejavniki ali sama zdravstvena oskrba. Sodelovanje ljudem omogoča, da dejavno vplivajo na pogoje svojega življenja in soustvarjajo okolja, v katerih živijo. Kadar ljudje nimajo možnosti sodelovati in soodločati, najprej oslabi družbena razsežnost zdravja – občutek pripadnosti, vpliva in povezanosti. Dolgoročno to lahko vpliva tudi na telesno in duševno zdravje posameznikov ter skupnosti.

Katerim skupinam prebivalstva je še posebej težko sodelovati v procesih soodločanja?

Manj možnosti za sodelovanje imajo pogosto ljudje z nižjimi dohodki ali nižjo stopnjo izobrazbe, z omejenim znanjem jezika, invalidnostjo ali tisti, ki skrbijo za otroke, starejše ali druge družinske člane. Še posebej zahtevno je za ljudi, pri katerih se prepleta več takšnih okoliščin – takrat govorimo o intersekionalni prikrasnosti, ko se različne oblike ovir medsebojno krepijo. Poleg osebnih okoliščin na dostopnost sodelovanja vpliva tudi način zasnovе samih procesov. Ti pogosto sledijo življenjskemu slogu dobro izobraženih, mobilnih in časovno prilagodljivih odraslih: srečanja potekajo zvečer v občinskih dvoranh, večinoma le v živo, z zahtevnimi gradivi, brez zagotovljenega varstva otrok, prevoza ali prevajanja.

Kako se socialni pritisk k sodelovanju na vasi razlikuje od anonimnosti v mestu?

V vasi je sodelovanje pogosto tesneje povezano z vsakdanjim življenjem. Županjo lahko srečaš pri peku, predsednika društva pa osebno poznaš. Takšna bližina je lahko pomembna za zdravje skupnosti, saj gradi zaupanje, krepi občutek pripadnosti in omogoča, da se pomoč ter podpora hitro organizirata. Vendar ima ta bližina tudi svojo drugo plat: kdor se ne vključuje, je lahko hitro opažen. Družbeni pritiski so v manjših okoljih pogosto močnejši. V mestu je položaj pogosto drugačen. Ljudje lahko izražajo drugačna mnenja, ne da bi to takoj postalo znano celotni soseski. Na voljo je več različnih možnosti za vključevanje – od specializiranih društev in svetovalnih centrov do predstavniških skupin in različnih oblik javnega izražanja. Hkrati je v večjih okoljih težje doseči ljudi in z njimi vzpostaviti stik.

Kakšne koristi imajo občine od procesov sodelovanja, ki vključujejo čim širši krog prebivalcev?

Predvsem zato, ker so odločitve, pri katerih sodeluje več različnih skupin, pogosto bolj kakovostne. V proces vstopi več vsakdanjega znanja in izkušenj: Kje manjka pločnik? Katera avtobusna povezava ni primerna za delo v izmenah? Drugič: zaupanje se poveča, ker ljudje vidijo, da politika ne odloča le o njih, ampak skupaj z njimi. Sodelovanje hkrati krepi zaupanje. Ljudje dobijo občutek, da njihovo mnenje in izkušnje štejejo. To je pomemben temelj za reševanje zahtevnih vprašanj in oblikovanje rešitev, ki imajo več možnosti za dolgoročni uspeh – na področjih, kot so stanovanja, turizem, oskrba, mobilnost, prilagajanje podnebnim spremembam ali razvoj kraja. Alpski prostor je za takšne procese še posebej primeren. Številni izzivi se tukaj najprej pokažejo na lokalni ravni, občine pa so dovolj majhne, da sodelovanje ne ostane abstrakten pojem, temveč lahko postane konkreten del vsakdanjega življenja. ▲

Intervju:

Michael Gams, CIPRA International

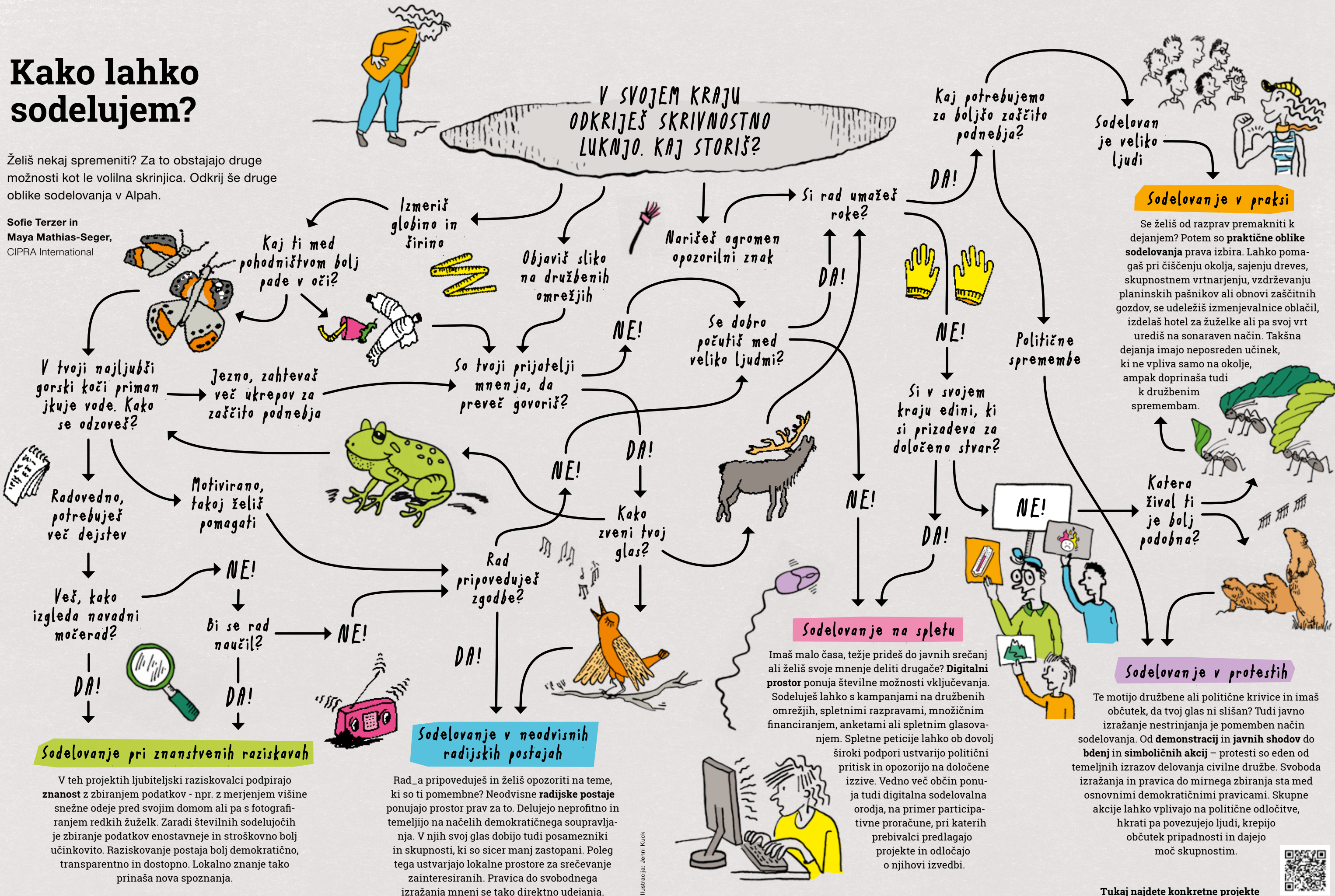

Katharina Crepaz deluje kot raziskovalka v Centru za avtonomno doživetje pri inštitutu Eurac Research v Bolzanu (Italija) in je zasebna predavateljica na področju socialnih determinant zdravja na Tehniški univerzi v Münchnu/D.

Kako lahko sodelujem?

Želiš nekaj spremeniti? Za to obstajajo druge možnosti kot le volilna skrinjica. Odkrij še druge oblike sodelovanja v Alpah.

Sofie Terzer in
Maya Mathias-Seger,
CIPRA International

» Nobeno poklicno svetovanje ne ponuja vstopa v politiko kot karierne možnosti

«

Sonja Jöchtl
organizira tečaje
za tiste, ki jih
zanima politika.

Fotografije: Paul Kuncio

Politika potrebuje izobraževanje, raznolikost in ljudi, ki so pripravljeni prevzeti odgovornost – ne glede na strankarsko pripadnost, poreklo ali izkušnje. S tem ciljem je **Sonja Jöchtl** s sodelavci ustanovila neprofitno združenje »Love Politics«. V Avstriji, Nemčiji in Švici ponuja nadstrankarsko izobraževanje za vse, ki jih zanima politika. V intervjuju je spregovorila o stanju demokracije, politični participaciji in pojasnila, zakaj politika potrebuje nove pristope.

Z »Love Politics« ste ustvarili platformo za spodbujanje političnega izobraževanja in participacije.

Kaj vas je spodbudilo k temu?

Namesto pritoževanja nad nepravilnostmi sem želela poiskati drugačne možnosti. »Love Politics« smo ustanovili, ker smo želeli nagovoriti nove posameznike, ki se želijo angažirati, a do sedaj niso imeli dostopa. Mnogi nimajo politične mreže in ne prihajajo iz političnih družin. Zaradi tega jim pogosto sploh ne pride na misel, da je politično angažiranje ena od možnosti – nobeno poklicno svetovanje ne ponuja vstopa v politiko kot karierne možnosti. In prav to smo želeli spremeniti. Zato smo objavili razpis, na katerega se je odzvalo neverjetno veliko ljudi. Takrat nam je postalo jasno: zadeli smo v polno.

Vedno manj je ljudi, ki so politično aktivni. Zakaj?

Nekoč je bila politika povezana z vplivom in možnostjo oblikovanja. Danes ima politika ogromne težave z ugledom. Kot politika te hitro označijo za koruptivnega ali sebičnega, poklic je izgubil veliko svoje veljave. K temu je treba prišteti še nenehno kritiziranje in polarizacijo. V gospodarstvu se že dolgo ve, da je to kontraproduktivno. Politika pa pogosto deluje ravno tako. Kot družba smo naveličani strankarskih zdrah. Želimo si, da politika sodeluje in dela v smeri rešitev. Družbena omrežja vse še dodatno zaostrejejo. Grožnje z nasiljem, žalitve in nenehen pritisk so za mnoge političarke in politike postali del vsakdanjika. Hkrati pa je polje vse hitreje, neposredneje in močnejše zaznamovano z dezinformacijami.

Zato me zanima predvsem, kako lahko ponovno ustvarimo politično kulturo, v kateri je

prostora za različna mnenja, ne da bi iz tega takoj nastajale sovražne podobe. To bi moralo biti tekmovanje za boljše ideje – ne za to, kdo bo drugega prikazal v slabši luči.

Katere lastnosti danes potrebuje politik, ki želi biti verodostojen in učinkovit?

Po mojem mnenju je glavna značilnost politika 21. stoletja jasna vizija. Za nas je to tesno povezano s pojmom iskrenosti. Enako pomembna je raznolikost. Politika je še vedno presenetljivo neraznolika. Potrebujemo več žensk, več mladih, več ljudi z migracijskim ozadjem in na splošno več različnih življenjskih resničnosti. Zastopanost namreč pomeni razliko. Ženske so pri tem pogosto v še težjem položaju. Poleg splošnih obremenitev se srečujejo s seksizmom, poniževanjem ali ustrahovanjem, zato potrebujejo še posebej debelo kožo. Kljub temu sem optimistična. Dejstvo, da se danes manj ljudi samodejno usmerja v politiko, kaže tudi, da smo prišli do točke, ko so spremembe nujne. Če želimo, da odgovornost prevzamejo najboljši, jih moramo bolje obravnavati – in morda jim v prihodnosti ne bo več treba vsega prenašati.

Kje vidite največja tveganja za demokracijo, če je politično aktivnih ljudi vedno manj?

Največje tveganje je, da se bo nekega dne premalo ljudi angažiralo iz iskrenega zanimanja za družbo. Takrat bodo v ospredju ostali le tisti, ki sledijo predvsem lastnim interesom – lep primer tega trenutno opazujemo v ZDA. Dolgo sem mislila, da je kompleksnost sovražnik demokracije, saj se v tej zapletenosti nihče več ne znajde. Zdaj na to gledam drugače. Demokracija je edina oblika države, ki

se zna spoprijeti s to kompleksnostjo. Svoboda povzroča kompleksnost družb. Danes lahko spremenimo kraj bivanja, poklic ali življenjsko pot – in prav to ustvarja številne možnosti in medsebojne vplive. Zato je treba sprejeti tako kompleksnost kot tudi demokracijo. Omogočata svobodo, ki jo živimo danes. Včasih se celo sprašujem, ali je beseda »demokracija« za mnoge ljudi sploh še oprijemljiva. No, boljšega izraza zaenkrat še nisem našla. Zato bo verjetno potrebno bolje pojasniti, zakaj je demokracija tako pomembna za našo svobodo.

Pogovorimo se o rešitvah ...

Po mojem mnenju je rešitev v tem, da novim ljudem pomagamo razviti lastni kompas. Da jih povežemo s strankami – ali pa z načini, kako politiko narediti nadstrankarsko. Pri »Love Politics« smo v principu odprti za to. Če nekdo reče, da želi delovati brez stranke, je to za nas v redu. Tudi če bi se kasneje >

» Politika je še vedno presenetljivo neraznolika. «

Povezovalka

Sonja Jöchtel je soustanoviteljica organizacije Love Politics, nadstran-karskega izobraževalnega progra-ma za naslednjo generacijo politi-kov in politik, ki se osredotoča na lokalno raven. Love Politics si pri-zadeva za večjo raznolikost v poli-tiki in ustvarja prostore, v katerih se politični talenti iz različnih strank medsebojno učijo, skupaj razvijajo rešitve in na novo razmišljajo o de-mokratičnem sodelovanju. Poleg tega deluje kot Policy Fellow na Complexity Science Hub (CSH) v Dunaju. Pred tem je bila članica uprave evropske fundacije Forum Alpbach in Caritas Avstrija. Njeno delo se odvija na stičišču demokra-cije, znanosti in politike. Oblikuje na dokazih temelječe politike, med-sektorsko sodelovanje in krepi de-mokratično odpornost.

www.lovepolitics.net (de)

želel pridružiti neki skrajni stranki. Obstaja pa en pogoj: na začetku izobraževanja se udeleženci zavežejo k Evropskemu katalo-gu temeljnih pravic, liberalni demokraciji in ciljem trajnostnega razvoja (SDG). Če se s tem načeloma strinjajo, je to za nas v redu. Pri tem ne gre toliko za podpis kot za skupni nabor vrednot. Če se nekdo s tem sploh ne more poistovetiti, mu verjetno tudi izobraže-vanje ne bo koristilo.

Kakšen nasvet bi dali občinam, ki želijo spodbujati sodelovanje? Če so občine dovolj pogumne, da vzpostavijo procese sodelovanja in želijo rezultate tudi de-jansko uresničiti, potem tega ne smejo storiti le enkrat in le v eni sami obliki. Če na primer rečem: »Organizirala bom informativni večer v gostilni in tam pojasnila vetrne elektrarne«, potem se moram zavedati, da s tem izključu-jem del prebivalstva. Nekateri nimajo varstva za otroke. Nekateri morajo delati. Kdor sodelovanje državljanov jemlje resno, gre med ljudi. Poišče društva in se pogovarja z vplivnimi osebami. Nato vpraša: Kako lahko poskrbimo, da bodo ljudje dobili informacije, ki jih potrebujejo za odločitve? Kako ustvari-mo prostor za njihova vprašanja? Ne morem kar tako verjeti, da je moja dolžnost izpolnjena le zato, ker je to enkrat pisalo v časopisu ali ker sem organizirala informativni dogodek. Če želim doseči ljudi, moram ustvariti prave prostore za srečevanje. Nimam jasne predstave o tem, kakšni naj bi bili ti prostori. Vendar pa morajo obstajati. V njih mora biti prostor tudi za dvome. Dvo-mov se ne sme preprosto odpraviti. Sicer bo-do ljudje glasovali z nogami. Menim, da je to na občinski ravni izjemno pomembno.

Informacije so ena stvar. Toda kako uspešno spodbuditi ljudi k dejanskemu sodelovanju? Tudi član društva prispeva svoj delež. To je družbeno angažiranje in izjemno pomembno. Zlasti na podeželju je osamljenost velik pro-blem. Osamljenost ljudi frustrira, osiromaši in naredi nesrečne. Če obstaja društvo, ki združuje ljudi in jim daje občutek, da so opa-ženi, potem je to pomembno tudi v političnem smislu. Če te vrednosti ne prepoznamo, če ne vidimo, kakšen je prispevek posameznikov, ki vključujejo druge in ustvarjajo skupnost, po-tem nismo bili dovolj pozorni. Imam pulover, na katerem piše: »Če nisi jezen, nisi pozoren.« Menim, da moramo tudi podjetja bolj doje-mati kot demokratične akterje in jih vprašati: Kaj delate, da ljudje ne postanejo frustrirani? Kako ustvarjate občutek pripadnosti? Zato sodelovanje državljanov sama razu-mem veliko širše. Ne le kot protest ali kot slogan »ne na mojem dvorišču«. Ampak kot

opazovanje, poimenovanje in spoštovanje tega, kar ljudje počnejo. To pride do izraza. Zagotovo. Takrat ima podžiganje sovraštva veliko manj opore. Potrebna so srečanja, informacije ter mož-nost postavljanja vprašanj in prejemanja odgovorov.

Kaj bi zaželeli zdravi, politični kulturi v alpskem prostoru? Želim si, da bi vsi imeli občutek, da smejo in morejo sodelovati pri odločanju. Da so videni in slišani ter v politiki vidno zastopani raz-noliki ljudje. Zame je prav tako pomembno, da politične odločitve temeljijo na resničnih informacijah in so razumljive. Da ljudje lah-ko razumejo, zakaj se nekaj naredi oziroma zakaj ne. Zame pri tem sploh ni tako pomembno, kak-šen je sam sistem. Ali bo to še naprej stran-karski sistem ali ne. Pomembno je, da lahko ljudje v njem delujejo avtentično ter vnašajo svoje izkušnje in strokovno znanje. Ko govorimo o raznolikosti, mnogi takoj po-mislijo na spol ali poreklo. V politiki, na primer, skoraj nimamo ljudi s finančnim ali IT-zna-njem. Prav takšnih perspektiv nam pogosto primanjkuje. Tudi gospodarstvo je večinoma zastopano le prek lobiranja. Vendar bi morale biti takšne izkušnje in zorni koti v političnem prostoru veliko bolj vidni.

Nekdo vam reče: »Politika me ne zanima.« Kaj mu odgovorite? Globoko sem prepričana, da politika ni niti želja niti zmožnost vsakega. Če nekdo reče: »Moje življenje je trenutno tako polno, vesel sem, ko so otroci zvečer v postelji in lahko sam še malo zadiham«, zakaj bi se taka ose-ba morala nujno ukvarjati s politiko? Taka oseba bi morala imeti na voljo pogoje, v katerih lahko zaupa drugim, ki prevzamejo to odgovornost. Seveda bi bilo lepo, če bi se ljudje zavedali, da jih politika zadeva. A zanimanja ni mogoče vsiliti. ▲

Intervju: Caroline Begle, CIPRA International
Fotografije: Paul Kuncio

Mladi glasovi iz Alp

Od ustanovitve kulturnega prostora v odmaknjeni dolini Piemonta v Italiji do protestov proti načrtovanim plinskim vrtinam za zemeljski plin na Bavarskem v Nemčiji: mladi po Alpah dokazujejo, da niso le opazovalci sprememb, temveč njihovi aktivni soustvarjalci.

Franziska je svojo politično pot začela leta 2019 v podnebnem gibanju Fridays for Future (FFF). Med najpomembnejše izkušnje svo-je dosedanje aktivistične poti šteje proteste proti načrtovanemu projektu pridobivanja zemeljskega plina v Reichlingu v Nemčiji leta 2025. Na demonstraciji se je zbralo približno 1200 ljudi, pobudo pa je podprlo okoli 60.000 podpisnikov. Ključ do uspeha ni bil le množičen odziv javnosti, temveč predvsem zaupanje, ki ga je gibanje postopoma zgradilo z lokalnim prebivalstvom. Kot poudarja 25-letna polito-loginja, so bili odločilni čas, potrpežljivost in odprt dialog: »Demonstracija je potekala leto dni po mojem prvem srečanju z lokalnim pre-bivalstvom. V tem času smo se lahko spoznali in vzpostavili odnos – tudi ob povsem nefor-malnih srečanjih, na primer ob skupnem pivu.« Pomembno vlogo je imelo tudi sodelovanje z organizacijama Greenpeace in Zvezo za okolje in varstvo narave Nemčije (BUND). Podpora izkušenih in profesionalno zaposlenih sode-lavcev je bila dragocena, hkrati pa je zahte-vala veliko prilagodljivosti, saj imajo različne organizacije različne načine dela in odločanja.

Kulturni prostor za mlade Ustvariti prostor, kjer se mladi lahko srečujejo, ustvarjajo in razpravljajo o temah, ki jih zadeva-jo – od glasbe in gledališča do trajnostnega ra-zvoja. To je cilj programa Youth Empowerment Partnership Programme (YEPP) v dolini Valle Stura v italijanskem Piemontu. Lokalno društvo je bilo ustanovljeno leta 2018 v okviru evrop-skega programa ob podpori združenja Unione Montana Valle Stura. Njegov cilj je povezovati mlade z lokalnim okoljem ter ustvarjati prostor, kjer lahko izrazijo svoje ideje, potrebe in skrbi.

Fotografije: Tino Grafliert

Protest proti načrtovanim plinskim vrtinam: mladi leta 2025 v Reichlingu/D.

YEPP organizira dogodke, s katerimi se odziva na pobude in vprašanja lokalnega prebivalstva, razvija nove projekte ter ustvarja kulturni pros-tor, v katerem lahko mladi razpravljajo o aktu-alnih družbenih temah. Ena od takšnih tem je bila na primer »hitra moda«: ob projekciji krat-kih filmov o tekstilnih odpadkih so organizirali tudi okroglo mizo, na kateri so udeleženci raz-mišljali o vplivih potrošniških navad na okolje in družbo. Namen takšnih dejavnosti ni le oza-veščanje, temveč tudi spodbujanje kritičnega razmišljanja in aktivnega vključevanja mladih v vprašanja, ki oblikujejo njihovo prihodnost. Alessia, ena od koordinatorik programa, kot največji dosežek izpostavlja vzpostavitev lokal-ne mreže sodelovanja. Prav ta povezovanja so pomagala preseči začetno tekmovalnost med posameznimi organizacijami v regiji in ustvariti prostor za skupne projekte. Čeprav primera iz Bavarske in Piemonta prihajata iz različnih okolij, ju povezujejo skupne značilnosti: moč-na navezanost na lokalno skupnost, podpora organizacij in institucij, pripravljenost na prila-gajanje ter zavedanje, da se velike spremembe pogosto začnejo z majhnimi, konkretnimi ko-raki. Odločilni niso bili le projekti sami, temveč predvsem odnosi, ki so jih mladi zgradili – z ljudmi, organizacijami in kraji, v katerih živijo. Zaupanje, potrpežljivost in postopno vključe-vanje so postali temelj njihovega delovanja. Njihova energija in predanost jasno kažeta, da so mladi v Alpah tesno povezani s svojim okoljem. Ne zavzemajo se le za prihodnost planeta, temveč tudi za prihodnost svojih dolin, mest in skupnosti, v katerih prebivajo. ▲

Alexandra Senn in Giovanni Volpi
Mladinski svet CIPRA

Sodelovanje mladih po celotnih Alpah

Mladinski svet CIPRA (CYC) po-vezuje mlade iz različnih delov Alp, ki želijo aktivno prispevati k priho-dnosti alpskega prostora. Medse-bojno izmenjujejo ideje, svetujejo organizaciji CIPRA ter skupaj raz-vijajo lastne pobude in projekte. www.cipra.org/sl/cyc

Mladinski svet EUSALP mladim omogoča sodelovanje pri obliko-vanju prihodnosti alpskega pros-tora v okviru makroregionalne Stra-tegije EU za alpsko regijo (EUSALP). Kot predstavniško telo mladih od-pira prostor za njihovo sodelova-nje pri pomembnih temah ter si pri-zadeva za vključevanje njihovih pogledov in predlogov. www.alpine-region.eu/alpine-youth (en)

Mladinski parlament Alpske kon-vencije (YPAC) združuje dijakinje in dijake iz partnerskih šol iz raz-ličnih alpskih držav in jim omogo-ča, da v simulaciji parlamentarne-ga procesa razpravljajo o aktualnih vprašanjih alpskega prostora. Ob tem spoznavajo politične procese ter navezujejo stike z vrstniki. www.ypac.eu (en)

ložitev tožbe zaradi posvetovanja: predstavniki organizacije Mountain Wilderness Francija pred OZN v Ženevi /CH.

Pravica do preglednosti in sodelovanja

Odločitev, da bodo zimske olimpijske in paraolimpijske igre leta 2030 potekale v francoskih Alpah, je sprožila številne kritike okoljskih in gorsko-varstvenih organizacij. V središču razprave se je znašlo vprašanje, ali je bila javnosti zagotovljena ustrezna možnost sodelovanja pri odločanju. Primer je nazadnje obravnaval tudi Odbor za skladnost z Aarhuško konvencijo pri Združenih narodih v Ženevi.

Več kot štiri milijarde evrov naložb, posegi v občutljive alpske ekosisteme, vplivi na vodne vire in biotsko raznovrstnost, predvideni izpusti okoli milijona ton ogljikovega dioksida – to so glavni razlogi za zaskrbljenost državljanske pobude JOP 2030, ki jo je ustanovila

pravnica Delphine Larat. Pobuda opozarja predvsem na pomanjkanje preglednosti in nezadostno vključevanje javnosti v pripravo olimpijskih projektov. Da bi okrepili svoj glas, so se pobudniki povezali z več okoljskimi in človekoljubnimi organizacijami. Pridružile so se jim regionalni podružnici organizacije France Nature Environnement iz pokrajin Auvergne–Rhône-Alpes in Provence–Alpes–Côte d’Azur, nacionalna organizacija France Nature Environnement, organizacija Mountain Wilderness ter Liga za človekove pravice (Ligue des droits de l’Homme). Skupaj so vložili pritožbo pri Odboru za skladnost z Aarhuško konvencijo.

Premalo prostora za javno razpravo
Aarhuška konvencija, sprejeta leta 1998, zagotavlja tri temeljne pravice na področju varstva okolja: dostop do okoljskih informacij, sodelovanje javnosti pri odločanju ter dostop do pravnega varstva v okoljskih zadevah. Po mnenju pritožnikov ta načela pri pripravah na olimpijske igre leta 2030 niso bila spošto-

Fotografije: Sandra Slavo Debauge

Aarhuška konvencija sreča Alpsko konvencijo

vana. Ključne odločitve so bile po njihovem mnenju sprejete brez pravočasne in celovite javne razprave. V središču pritožbe je vprašanje sodelovanja javnosti. Organizacije menijo, da so bila posvetovanja prepozna, razdrobljena in premalo učinkovita, zato zahtevajo ugotovitev kršitve načela zgodnjega vključevanja javnosti, kot ga določa 6. člen Aarhuške konvencije. Hkrati pozivajo, naj se pri projektih takšnega obsega zagotovi odprta in celovita javna razprava. Po več postopkih pred francoskimi upravnimi sodišči je spor dobil tudi mednarodno razsežnost. Odbor za skladnost z Aarhuško konvencijo je 19. novembra 2025 pritožbo proti Franciji razglasil za dopustno. Ta pomembna procesna odločitev še ne pomeni, da je bila konvencija kršena, kaže pa, da so očitki dovolj utemeljeni za podrobno mednarodno presojo.

Francoska vlada očitke zavrača
Francoska vlada je 24. aprila 2026 zavrnila očitke o kršitvi Aarhuške konvencije. Po njenem mnenju organizacija olimpijskih iger ni ena sama odločitev, ki bi zahtevala obsežno javno razpravo, temveč skupek posameznih projektov, za katere veljajo postopki sodelovanja, določeni v francoski zakonodaji. Vlada poudarja, da bodo javna posvetovanja potekala v okviru postopkov za izdajo posameznih dovoljenj, zato predlaga zavrnitev pritožbe. Okoljske organizacije medtem pripravljajo skupni odgovor na stališče francoske vlade in čakajo na nadaljevanje postopka. Tudi če bi Odbor za skladnost z Aarhuško konvencijo ugotovil, da je Francija kršila določbe konvencije, to ne bi pomenilo odpovedi zimskih olimpijskih iger leta 2030. Lahko pa bi Odbor Franciji priporočil ukrepe za večjo preglednost in učinkovitejše vključevanje javnosti v nadaljnje načrtovanje in izvedbo projekta. ▲

Fotografije: CIPRA International

Anna Blanc-Gras
Mountain Wilderness Francija

Aarhuška konvencija javnosti zagotavlja pomembne pravice sodelovanja pri okoljskem odločanju. Njene pogodbenice, med njimi vse alpske države in Evropska unija, so se zavezale, da bodo te pravice spoštovale in jih tudi učinkovito uresničevale. V praksi pri njihovem izvajanju še vedno prihaja do številnih pomanjkljivosti. Nanje v svojih ugotovitvah in priporočilih redno opozarja Odbor za skladnost z Aarhuško konvencijo. Čeprav njegove odločitve niso pravno zavezujoče in jih ni mogoče neposredno uveljavljati pred sodišči, imajo pomemben vpliv: opozarjajo na sistemske težave ter spodbujajo države k bolj doslednemu izvajanju Konvencije. Pomembno vlogo pri uveljavljanju pravic javnosti ima tudi Sodišče Evropske unije, ki je s številnimi prelomnimi sodbami okrepilo standarde sodelovanja in dostopa do pravnega varstva v okoljskih zadevah. Iz njegove sodne prakse izhaja, da je treba javnosti omogočiti sodelovanje v postopkih izdaje dovoljenj ter učinkovito pravno varstvo, in sicer vedno, kadar se uporablja okoljsko pravo Evropske unije. To velja tudi v primerih, ko se uporabljajo določbe Alpske konvencije, saj je Evropska unija poleg alpskih držav njena pogodbenica. V obsegu, v katerem določbe Alpske konvencije sodijo na področje prava EU, postanejo del pravnega reda Evropske unije. Drugače je v državah, ki niso članice Evropske unije, kot sta Švica in Lihtenštajn, kjer je v uporabi drugačen pravni okvir in drugačni mehanizmi varstva teh pravic. ▲

Paul Kuncio, CIPRA International

www.unece.org/env/pp/cc (en)

Alpe: Več kot le igrišče

Zimske olimpijske igre v svoji sedanji obliki niso niti ekološko niti socialno sprejemljive. CIPRA v svojem stališču poziva Mednarodni olimpijski komite (MOK) in gostiteljske države k obsežnim reformam.

www.cipra.org/stalisca

Od poslušanja do sooblikovanja

Ne glede na to, ali gre za urejanje cest ali razvoj sosesk, dobre odločitve nastajajo tam, kjer se srečajo različne perspektive in si ljudje prisluhnejo.

Sprehodi vabijo k sproščeni izmenjavi izkušenj in idej.

Sodelovanje ni odvisno le od tega, kdo sodeluje pri odločanju. Odločilni so tudi pravi trenutek, ustrezne metode in skrbna zasnova procesa. Razumevanje lokalnih razmer in kultura poslušanja sta pri tem pomembna pogoja.

Kdo uporablja cesto?

Kako močno se lahko razlikujejo stališča pri oblikovanju cestnega prostora, se pokaže že pri samem vprašanju, kdo je "ciljna skupina" ceste? V okviru projekta »Podnebju prilagojene in zdrave ceste« so partnerji iz Švice, Lihtenštajna in Avstrije razvili novo metodo ocenjevanja, s katero pri načrtovanih prenovah cest še bolj upoštevamo okoljske in zdravstvene vidike.

Vendar je še pred uporabo te metode potrebna družbeno-prostorska analiza ceste. Najprej si je treba zastaviti vprašanja, kot so: Kdo tam živi? Kdo redno uporablja to cesto? Ali so v bližini šole, vrtci ali bolnišnice? Varnost, dostopnost in kakovost bivanja niso objektivne vrednosti, temveč so odvisne od starosti, mobilnosti in vsakodnevnih izkušenj. Kar je za nekatere priročno ali varno, je lahko za druge ovira. »Socialno-prostorska perspektiva ne upošteva le grajenega okolja, temveč tudi njegovo rabo in nastanek,« pojasnjuje Eva Lingg-Grabher, projektna partnerica in predavateljica arhitekture na Vzhodnošvicarski visoki strokovni šoli. Poleg tega ceste pogosto niso razumljene kot javni prostor, ki ga uporabljajo vsi, temveč predvsem kot prometna površina za avtomobile. Tu je potrebno spremeniti način razmišljanja, saj gre za vse ljudi, ki se gibljejo po cesti, meni Lingg-Grabher.

Takšne analize pomagajo tudi pri izbiri nadaljnjih korakov prenove. Če se po določeni cesti na primer pogosto giblje veliko otrok, oseb z oviranostmi ali starejših, lahko občine njihovo preoblikovanje uvrstijo med prednostne naloge. "Analiza socialnega prostora je pomembna podlaga za ukrepe načrtovanja ter procese sodelovanja," je prepričana Eva Lingg-Grabher. Pogovori, opazovanja ali intervjuji z vpletenimi lahko prinesejo ključna spoznanja, šele nato se začne dejansko sodelovanje.

Pomembno je še nekaj: pogosto en sam dogodek ni dovolj. Učinkoviti procesi sodelovanja uporabljajo več pristopov, ki se med seboj dopolnjujejo: od spletnih formatov in anket do javnih dogodkov. Tudi če so vključene prave ciljne skupine, uspeh sodelovanja še ni zagotovljen.

Sprehod in poslušanje

V Alpah se teme, kot so mobilnost, energetski prehod in raba zemljišč, vse pogostejše naslavljaajo na način, ki deli mnenja. Kako javni prostor razdeliti med avtomobile, kolesa in pešce? Kje je najboljša lokacija za vetrno turbino?

Fotografije: Team Digital-Roland Geuze

Otroci, starejši in osebe z omejeno mobilnostjo pogosto doživljajo isto cesto na različne načine.

Ureditev ceste vpliva na zdravje in varstvo podnebja.

Katere površine želimo izkoristiti, katere zaščititi? Kjer se srečajo različni interesi, se razprave hitro zaostrijo; udeleženci pogosto zagovarjajo svoje stališče, namesto da bi iskali kompromise, v razpravah pa pogosto prevladujejo glasnejši.

Tu nastopi projekt »Listen«: v treh pilotnih regijah v Belgiji, na Švedskem in v Avstriji predstavniki civilne družbe, občin in gospodarstva eksperimentirajo z metodami aktivnega in kolektivnega poslušanja. »Ravno v časih družbene polarizacije potrebujemo kulturo poslušanja,« je prepričana Janin Salzger, sodelavka CIPRA Lab. V avstrijski pilotni regiji Walgau je preizkušala različne načine poslušanja: terenske ankete, podkaste in tudi sprehode.

V okviru medgeneracijskega sobivanja je Janin Salzger intervjuvala ljudi na ulici. Želela je ugotoviti, kaj zaposluje ljudi v soseski. V ta namen jim je predvajala različne

zvočne posnetke vsakdanjih zvokov, kot sta na primer brenčanje kavnega aparata ali ropotanje gradbenih strojev na gradbišču. Ljudje so jih povezali s svojimi izkušnjami in začeli pripovedovati. Iz teh pogovorov so izbrali citate, ki so jih nato predstavili na strokovnem dogodku. Politiki in strokovnjaki so tako lahko slišali perspektive prebivalstva in jih vključili v razprave.

Del vsebin se je pretakal tudi v podkaste, kjer so prebivalci dobili vpogled v poglede politike in gospodarstva. Ena od metod v projektu »Listen« je bil tudi skupinski sprehod po soseski. Udeleženci so opazovali prostor, izmenjevali vtise in iskali odgovore na vprašanja: kaj je opazno, kaj deluje dobro, kje nastajajo konflikti ali negotovosti. S tem so pridobili vpogled v perspektive drugih, kar je dragoceno za načrtovalske procese in razvoj skupnih vizij prihodnosti.

Kot oblika sodelovanja na prostem ti sprehodi dopolnjujejo klasične delavnice in pogosto omogočajo lažji dostop tudi ljudem, ki se v formalne razprave ne vključujejo tako pogosto. Janin Salzger pri tem poudarja: »Ne najglasnejši argumenti, temveč pozorno dojemanje različnih perspektiv lahko ublaži konflikte in privede do trajnih rešitev.«▲

Maya Mathias-Seger, CIPRA International

www.cipa.org/sl/cestni-prostor
www.cipa.org/sl/listen

Navdih iz narave

Od protipoplavne zaščite in obnove zaščitnih gozdov do ekološke sanacije tal v mestih – sonaravne rešitve kažejo, kako lahko alpski prostor postane odpornejši proti podnebnim spremembam in njihovim posledicam.

Prostovoljci pomagajo pri ohranjanju zaščitnega gozda, kot na primer tukaj na pobočjih nad občino Schaan v Lihtenštajnu.

Fotografije: Alma Hummelsberger

Ekološko sanirano parkirišče v Brunecku/l danes ponuja prostor za naravo in počitek.

Zvoki udarcev sekire odmevajo po gozdu približno 1000 višinskih metrov nad Schaanom, v Lihtenštajnu. Šest mladih žensk v kričeče rumenih varnostnih jopičih obdeluje sveže posekano, dvajset metrov dolgo smreko. Iveri letijo po zraku, olupljena debla ležijo raztresena po gozdnih tleh. Prostovoljke sodelujejo v projektu Bergwaldprojekt. Ves teden redčijo pregosto smrečje, ustvarjajo prostor za naravno pomlajevanje gozda in spodbujajo rast mešanih drevesnih vrst, med drugim gorskega javorja. S tem povečujejo biotsko raznovrstnost in izboljšujejo odpornost gozda. Kakor v mnogih drugih alpskih občinah, tudi tukaj pred približno sto leti zaščitna funkcija gozda ni bila osrednjega pomena. Na strmih pobočjih so zaradi hitre rasti in donosnosti sadili predvsem smreke. Tako nastale monokulture pa so danes veliko bolj ranljive za posledice podnebnih sprememb, neurij in napade lubadarjev. Zdrav zaščitni gozd ima neprecenljivo vlogo: varuje naselja in infrastrukturo v dolinah pred padajočim kamenjem in plazovi, zadržuje padavinsko vodo, pomaga pri čiščenju vodnih virov ter zagotavlja življenjski prostor številnim avtohtonim vrstam. V Švici je več kot 42 odstotkov gozdov opredeljenih kot zaščitni gozd. Njihovo ohranjanje je tudi gospodarsko smiselno: vzdrževanje naravno delujočega zaščitnega gozda je lahko približno 75-krat cenejše od gradnje zaščitnih objektov. Obenem gozd krepi biotsko raznovrstnost, izboljšuje vodno ravnovesje in povečuje odpornost prostora na podnebne spremembe. Poročilo »Sonaravne rešitve in strukture upravljanja v alpskem prostoru« izpostavlja projekt Bergwaldprojekt kot primer dobre prakse. Projekt že več kot 40 let povezuje prostovoljce in gozdarske strokovnjake ter podpira trajnostno nego gozdov v različnih alpskih državah.

Več prostora za reke

Reka Triesting se počasi vije med prodnatimi brežinami in travniki skozi dolino Triestingtal v Dunajskem gozdu, približno 50 kilometrov južno od Dunaja. Informativne table ob reki pojasnjujejo obiskovalcem, zakaj so zaradi podnebnih sprememb poplave vse pogostejše in intenzivnejše. Novembra 2024 je reka po večdnevem deževju spet prestopila bregove. Vendar pa okoliška naselja tokrat niso utrpela škode. Le nekaj mesecev pred tem je bil namreč dokončan približno dva kilometra dolg protipoplavni nasip, ki je dolini namenoma povrnil vlogo naravnega zadrževalnega prostora. Ko reka naraste, se lahko nadzorovano razlije na določena območja, ne da bi neposredno ogrozila naselja. Tak pristop prinaša koristi ne le prebivalcem, temveč tudi rastlinam in živalim, vezanim na rečni ekosistem. Biosferni park Wienerwald je v okviru raziskovalnega projekta, ki ga je podprla tudi CIPRA, organiziral ogled območja. V okviru nadaljevalnega projekta FlowBios, ki poteka do leta 2028, raziskovalci Univerze za naravne vire in življenjske znanosti na Dunaju skupaj z Unescovimi biosfernimi rezervati preučujejo, kako je sonaravne rešitve mogoče uspešno uveljaviti tudi na zasebnih zemljiščih.

Park biotske raznovrstnosti namesto parkirišča

Naravne rešitve niso pomembne samo v gozdovih in ob rekah – tudi v mestih lahko bistveno pripomorejo k prilagajanju na podnebne spre-

membe. Kakor na primer v središču južnotirolskega Brunecka, kjer so nekdane parkirišče preoblikovali v park biotske raznovrstnosti. Prostor zaznamujejo naravni kamniti zidovi, vodnjak in pergola; senco zagotavlja velika lipa. Obiskovalci se lahko osvežijo pri pitniku, za sprostitev so na voljo viseče mreže. Park nosi ime po italijanski znanstvenici na področju medicine in nevrobiologinji Riti Levi-Montalcini, kar ni naključje. V obdobjih vse pogostejših vročinskih valov postajajo hladni in senčni javni prostori vse pomembnejši, še posebej za otroke in starejše. Ozelenjene površine se v primerjavi z neprepustnim betonom segrevajo bistveno manj, drevesa zagotavljajo senco, tla so zmožna ponovno vsrkati padavine. Preoblikovani trg je zato dober primer, kako se lahko mesta praktično in učinkovito prilagajajo naraščajočim toplotnim obremenitvam. Za opisan projekt je mednarodna organizacija CIPRA občini Bruneck v okviru vsealpskega natečaja za ekološko sanacijo površin podelila nagrado »Ground:breaker Award«.

Michael Gams in Alma Hummelsberger,
CIPRA International

Potenciali sonaravnih rešitev

Obnova mestnih potokov, ohranjanje gorskih gozdov, trajnostno gospodarjenje s pašniki: poročilo, ki ga je leta 2025 objavil nemški Zvezni urad za okolje v sodelovanju z organizacijo CIPRA, preučuje potencial sonaravnih rešitev v alpskem prostoru ter raziskuje, kakšne oblike upravljanja so potrebne za njihovo uspešno izvajanje. Osnova poročila je analiza številnih uspešno izvedenih projektov v različnih regijah. Med njimi je tudi züriški koncept mestnih potokov, ki z revitalizacijo mestnih potokov izboljšuje življenjske pogoje za rastline in živali, hkrati pa zmanjšuje nevarnost poplav. Za uspeh so pri tem odločilnega pomena interdisciplinarno načrtovanje in pregledni postopki odločanja. Poročilo s takšnimi primeri kaže, kakšen potencial se skriva v sonaravnih ukrepih.

Poročilo je na voljo za prenos v elektronski obliki na naslednji povezavi:
www.cipra.org/sl/nbs

» Voda ne pozna meja«

Sofie Terzer, H2Opportunities

Projekt **H2Opportunities** se pogloblja v vodni svet Alp in se posveča temam kot sta taljenje ledenikov in pravično upravljanje z vodo. **Sofie Terzer** je kot praktikantka sodelovala pri ozaveščanju o tej temi.

»Čeprav živimo v Alpah, v »vodnem stolpu Evrope«, si ne moremo privoščiti udobne pasivnosti. Suše, poplave, neredne padavine in taljenje ledenikov tudi v Alpah ogrožajo razpoložljivost vode. Nujna sta pravično upravljanje z vodo in ozaveščanje prebivalstva. Prav to sta cilja projekta H2Opportunities: kvizi v gostilnah na temo vode in pivski podstavki z zanimivimi dejstvi o vodi spodbujajo pogovore, intervjuji z zainteresiranimi iz vseh alpskih držav pa poudarjajo nujnost prilagoditvenih ukrepov. Zanimivo je, kako pomembna sta čezmejno sodelovanje in celostno razmišljanje, saj tudi voda ne pozna meja. Voda ima neizmerljiv vsakodneven vpliv na nas. Z našim projektom poudarjamo dragocenost tega vira.«

www.cipra.org/sl/h2opportunities

Kako je mogoče protipoplavno zaščito uskladiti z naravo? V okviru projekta **FLOW-BIOS** se **Wolfgang Pfefferkorn** ukvarja z vprašanjem, kako je mogoče naravne ukrepe čim bolj pravično izvajati tudi na zasebnih zemljiščih v alpskem prostoru.

»Na področju sonaravne protipoplavne zaščite danes zelo dobro vemo, kaj deluje. Reke potrebujejo več prostora, zadrževalne površine je treba zavarovati, vodo pa zadrževati tam, kjer se pojavi. Izziv je v izvedbi na terenu: veliko površin, ki bi bile ključne za učinkovito in naravno zaščito pred poplavami, je v zasebni lasti. Tu nastajajo konflikti med gospodarskimi vidiki, ekologijo in preprečevanjem tveganj. Z našim projektom te napačnosti izpostavljam in iščemo poti, kako uskladiti protipoplavno zaščito in naravne rešitve – na primer s finančnimi spodbudami, sodelovanjem in poštenimi pogodbenimi dogovori. Ključno je, da protipoplavne zaščite ne razumemo v prvi vrsti kot tehnično vprašanje, temveč kot skupno nalogo, ki jo je mogoče uspešno izvesti le v dialogu z vsemi vpletenimi stranmi.«

www.cipra.org/sl/flow-bios

» Naravna zaščita pred poplavami potrebuje predvsem več prostora«

Wolfgang Pfefferkorn, FLOW-BIOS

» Zaščita podnebja redko propade zaradi pomanjkanja znanja, temveč zaradi pomanjkanja ukrepov«

Janin Salzger, EmpowerLIFE

Kako uspešno motivirati ljudi za varstvo podnebja v vsakdanjem življenju? Projekt **»EmpowerLIFE – Preprosto ukrepaj«** predstavlja konkretne možnosti za ukrepanje. **Janin Salzger** vodi projekt v imenu organizacije CIPRA.

»Mnogi se že dolgo zavedajo pomembnosti varstva podnebja. Kljub temu se pogosto pojavi vprašanje, kje začeti – in ali se prispevek posameznikov sploh splača? Prav tu se začne naš projekt. Dokazuje namreč, da ni potrebna ena sama velika odločitev, temveč veliko majhnih, izvedljivih vsakodnevnih korakov. Ko ljudje na primer kritično premislijo o svoji potrošnji, varčujejo z energijo ali preizkušajo nove navade, se pri njih razvije občutek lastne učinkovitosti. Pri našem delu vedno znova ugotavljamo, da je prav ta trenutek odločilni: ko se iz abstraktnega problema razvije konkretno dejanje. Pri tem je pomembna tudi skupinska izmenjava mnenj. Ko ljudje delijo svoje izkušnje, se učijo drug od drugega in se medsebojno motivirajo, nastane dinamika. Varstvo podnebja se takrat ne dojema več kot odrekanje, ampak kot nekaj, kar je skupaj mogoče in kar dejansko spreminja vsakdanjik.«

www.cipra.org/sl/empowerlife

Fotografije: Caroline Begle, CIPRA International; Darko Todorovic

Ilustracija: Freepik/Magnific.com (M)

Nesoglasja po celotnih Alpah

Potrebujemo novo ime. »CIPRA« zveni preveč okorno, preveč skrivnostno, preveč francosko, mi pravijo. Zato naredim tisto, kar se v takšnih situacijah zdi najbolj smiselno: začnem participativni proces. Z vsem, kar sodi zraven: predstavniki različnih alpskih držav, različne perspektive, več jezikov. Zbiramo predloge, jih obravnavamo, prilagajamo, prevajamo – in jih nato znova opuščamo. Ali smo res vključili vse? Razširim krog sodelujočih in organiziram še en krog povratnih informacij. Na koncu imamo številna mnenja in poročilo, ki dokazuje, da so bili vsi slišani. Le novega imena še vedno nimamo.

Sledi torej nov poskus, tokrat brez delavnic, brez povratnih informacij in brez sodelovanja. Le tri osebe, ena soba in eno popoldne. Zvečer je novo ime izbrano. Jasno, kratko, zapomnljivo. Ime pošljem v širši krog. Odzivi pridejo hitro. V enem jeziku zveni okorno, v drugem je zavajajoče, izgovarjava pa se razlikuje od države do države. Nekateri ga začnejo uporabljati, mnogi ne. Čeprav ga skušam dosledno vključevati, se v mojih lastnih besedilih vse pogosteje vrača – »CIPRA«.

Kmalu postane jasno: tudi ta pristop ni prinesel rešitve.

Dva poskusa, dva popolnoma različna pristopa – in nobeden ni prinesel prepričljivega rezultata. Morda pravo spoznanje ni v tem, ali smo na koncu dosegli zastavljeni cilj, temveč v vsem, kar se je zgodilo vmes. Sodelovanje je le redko hitro, vendar je le redko tudi zaman. Njegova vrednost se pogosto pokaže prav v pogovorih, vprašanjih, dvomih in različnih pogledih, ki nas prisilijo, da stvari vidimo drugače. Mnogi so se z nami ustavili, razmišljali, sodelovali v razpravah, izrazili pomisleke in skupaj iskali nove poti. Iz teh srečanj so vzniknile ideje, odprli so se novi pogledi in postopoma se je oblikovalo globlje skupno razumevanje. Kot mreža sicer nismo našli novega imena, vendar smo v tem procesu dosegli nekaj drugega: bolje smo se spoznali, se tesneje povezali in naredili korak bližje drug drugemu.

Caroline Begle
CIPRA International

IZ NASLEDNJE ŠTEVILKE

Fotografije: Verein Bodenfähigkeit

Med surovo skalo in rodovitno zemljo

Alpska tla so veliko več kot zgolj podlaga pod našimi nogami. Shranjujejo ogljik, uravnavajo vodni krog ter so temelj biotske raznovrstnosti. Hkrati pa postajajo zaradi intenzivne rabe kmetijskih zemljišč, razvoja prometne infrastrukture, širjenja naselij, varovanih območij in vse večjih prostorskih potreb vse bolj omejena in dragocena dobrina. Kako se lahko družba sooči z naraščajočimi konflikti med različnimi rabami prostora? Kako podnebne spremembe vplivajo na občutljive gorske ekosisteme in tla? Kdo odloča o prihodnji rabi zemljišč in kako lahko pri tem usklajujemo različne interese? Kakšno vlogo imajo tla pri blaženju podnebnih sprememb in prilagajanju nanje? Tem in številnim drugim vprašanjem je posvečena tematska številka **Alpe na odru št. 114**, ki bo izšla **poleti 2027**.

Z vašim prispevkom nam boste omogočili, da bomo o aktualnem dogajanju na območju Alp tudi v prihodnje poročali verodostojno, objektivno in s kancem humorja.

www.cipra.org/donacija

CIPRA

**LEBEN IN DEN ALPEN VIVRE DANS LES ALPES
ŽIVETI V ALPAH VIVERE NELLE ALPI**

Print product with financial
climate contribution
ClimatePartner.com/53385-2608-1009